

Vad jag här nedan
kommer att meddela
från Allhelgona förs. i Öster
götaland, här jag från min
fader, som var folkskollä
rare o organist i Bjälbo
född i Dickopsberga i
Allhelg. socken 1822 o dog i
Bjälbo 1880. Min far hade
det från sin far vilken
var född i ^{slutet av} 1700-talet
o död i Dickopsberga
Frälsegård 1844.

Min farfar var lant-
värmans man under 1808-
1809 års krig för Hög soc
ken (i Östergötland) o fido
därifrån det namn, som
jag fortfarande bär.

Under kriget fingo lant-
värmansmännen stila mycket starkt,
fjoga o svälta, samt bliva
fullsatta med ohälsa.

Någon fiende kommo de
(älskade inte den avdelning
min farfar tillhörde) inte i
beröring med, men låten
gjorde (likafullt sin skörd
bland dem. (Min farfar berätt-

ade om sin hemresa
från Finland ^{som skedd} att för ett
sejelfarstyg, att han vid et
hillsfälle slagit sin skjorta
och bundit ett snär om
den o sedan släppt ned
hennes i sjön, för att
som han tänkte, få hen
ne fri från ohälsa. På
ofta en skund skulle drag
uppså den, berfäst det, att ge
nåm den starka fart som
farstygget gjorde var hela sty
ken ^{hade} ofta en skund blott
stilla o endast någon liten
del, där snäret ^{var} bundit, fa
kvar. Detta såsom inbuden
o vilket det ej är nödvär
komma med.

Från Allhelgona.

I början av 1800-talet fa
en mig bodde i Dickopsberga
Frälsegård. Han hade
rit med ^{finst} kriget som la
värmans man. Som den ang
bunden var utgjord, ha
han lärt sig kläda och
skrida, o blä han nu da
jämte varit i Finland, o

Så trodde många, (ad den vidskeplign allmogem) att han kunde likt mera än folk i allmänhet, i den nya tro lät han dem förbliva. Tid hans gäst världe, bland andra krät, även en vacker pönn och i denna fanns det smärre skåpningar, som länspade sig till jiskeskapt. In han märkte, att ett och annat jiskeskapt krambakt, så hand han en del gärd krater om (rännen), och från den dagen vågade ingen rörn krätet, ännu mindre skära några skapt.

(Se det var något kroll. lgg med i spelet och att bara sådant vållade spök-dans. (Nj då! Sådant skilade man sig för.)

Iron på kramtar var de också allmän, och det gät. de också att stå väl med dessa. Tid julköztiden, skedde de hava förplägnat. ett o annat fackande plagg

märkte och så laggas ut till dem, eljo. Kunde det lätt handa att i stället för ^{att} draga till luset, kunde de gå i motsatsen.

Som allt spules på den ifråga väl i händer, så trodde en del av grannar att han hade en ^{bra} kramt som drog till honom en del stt. En gång kom där

En dag kom en grann och bad honom få ställa in sitt fläskfärrad i ka skällare, när han lykte p. märka, att fläsket minck. det för fort, och efter de kram kunde ju inte vä. bandes kramt draga bort en got av det. Följden ble ju också den, att det ble detej så nära till fläskka ^{för grannen, varför} ju och fläsket blev drgg och det berodde på kramt. som ej längre

Såsom kunde hade och förfärdigt en liten s. de spirt^{en} (en liten röt fig i en ask, som då laskade kramdan, kramligt kramade upff,

Denne spiritus ansågs som
en förklara och uppfodra
färbargade ting.

(Tid ett tillfälle hade jo-
katis bortskulits för honom,
och han var nästan viss
om gärningsmannen men hade
ingen bevis.)

Han kallade då till sig
den misstänkte
mannen ifråga och sade
till honom: "Du har tagit
potatis i min skåp!"

Mannen svarade: "Nej Gud
bevara mig, det har jag
vissat inte gjort."

Pantem sade då: "Ja, jag
vet inte heller, men jag har
en liten här, som håller om
det för mig." Jag då fram
sin spiritus - ^{va} öppnade lo-
cket. Den skyldige drog
nu inte ut, utan erlan-
de genast sitt bratt.

På när det blivit lång-
re fram komster flera
av ^{effekt} så kallade spiritusens
ägare till sig en man.
Kanske en grann, och

sade, i det han tog fram
sin spiritus: "Stor blev,
har jag haft den här en
räddligt länge, nu skall
du ha den!" Mannen
sade: "Nej, bevara mig
jag vill visst inte ha"

Tror (i inte jag vet
vi får skaka den där ^{allt}

Var karsdagstevall
vi skära Er i fingrarna
och baka den dricka det

Lärja följde ej något
direkt svar utan andra
"Du skall ha den!" Då vi
de mannen ej vidare nek-
utan tog emot den färd-
kingsken, men med vad
besattat kämer ej med
laren. spiritusen, och
hur det sedan gick har
jag inte hört.

all the 1506: +

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Från Bjälbo.

Vad Innehållaren under
nyckeln är själv sett,
och erfärit genom andra.

Triden 1865 — 1880.

"Tungrið Olva" sakt á sóðu,
 uki Þjálfu Kyrtönu.

Gandmar skrof.

Du hette Bjälva och kyr-
 kan hette Wa. A gärn
 kan hette som skapet
 på ena so! (Gården
 hette Rumpgården och
 hade hela så ännu i
 dag!)

Ochsa en gammel skof.

Turist Ulva skulle enligt
sägner ha bebott en Kam-
mar i ^{kyrkan} tornet och under
ofreden med danskamrar
skulle hon enl. sägnen
^{besättas här} ha släppt ut en fjä-
derbolsku genom en kam-
glugg och utropat: "Tack
å kär å gevär å var
evig fjär"!

* man märker det tjocka ästgöta
d. ljudet.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Nordväst från Djälbo
 kyrka fanns förr en äng -
 Lillängen kallad - och i
 denna fanns ett vattensjün
 ställe, och där förtelades
 folket, att den kyrkkils
 blivit nedbränd. Anlägg-
 ningen av brändet
 inte talade för detta.

Får att Kungen säga upp
en sådan klokka (böras
fallström vidare) på de, d.
försöka sig på detta ar-
be, ej säga ett ord till
varandra, vad de än fö-
re och höra. (En gång
nämnda) Tid ett tillfälle, skulle
klockan ifråga. Kung upp-
och arbetet hade ^{färdig}
det så långt, att klockan
befann sig ända uppe
vid yttre. Då fick den
en av arbetarna se en
höna, som drog ett halvt
men det blev för mycket
för honom, ^{och} sedan han
så göra Kungen upp
märksam därpå. Då såg
klockan åter i djupet, och

där ligger han sål ännu.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Mulabackasen.

Strax söder om Mjölby ås
Hoppdal ligger finnt en backe
kallad "Mulabacken".

I denna ^{lilla} backe huserade
en sagg, eller vad det nu
var för ^{egen} otyg, ~~han hade~~ ^{han hade} till
sitt färd namnet ~~Mulaback-~~
backen. Denna ~~so~~ ^{var} ~~varit~~ ^{varit}
~~benagen~~ ^{benagen} ~~att~~ ^{att} ~~med~~ ^{med} folk,
faktum i osynlig skugga,
och då blev det mera, än
hästarnas orskade med.

Händelsen som nu ~~kan-~~
^{skall} ~~mer~~ ^{mer} att skildras tilldrog
sig i slutet av 1860-talet.

I Vjälbo finnes en gård
som heter Vreskarp, och
där fanns på den tiden en
skalldräng, som hette Kalle.

När ~~Kalle~~ ^{Denne} Kalle skulle vit
ett tillfälle ^{fara} ~~vara~~ till
Mjölby med ett målslaso,
(Vill man ~~att~~ ^{att} det var så)
och under kortvägen gick
att, som det skulle. Men
då ~~han~~ ^{han} ~~skulle~~ ^{skulle} försöka
då han körde hemåt,

gas, hade det kort rättssan
och den fruktade midnatts
timman var inne. Men det var
ej så särskilt mörkt, så
vill man ~~att~~ ^{att} ~~med~~ ^{med} ~~skulle~~
säga, det var måntken.

Då Kalle kom upp till
Mulabacken med sitt last.
lyckte han sig på något fö-
mål, som lärde sig ~~och~~
från vägen. Men trätt så
det var, stod lasten stilla
och ~~lasten~~ ^{lasten} ~~hastade~~ ^{hastade} ~~hastade~~
i, allt vad de förmådde
lasten likväl på samma
ställe. Och Kalle försök-
rade, att hästarna aldrig
varit istadiga. Han be-
mål, att han fått mer än
vanligt jälat, men hade
hört, att man vid sådana
tilfällan måste gå fram de
huvudarna på hästarna och
lyfta på huvudet (han
det var så) men inte på
villan försöker gå tillbaks
på samma ställe, ^{ly} ~~ly ~~ly~~
de det var ~~skall~~ ^{skall} ~~skall~~
gå runt samt vara ~~skall~~
kvick.~~

i vårdningarna att åter få
fäst i kommunen. Kommunen
från ^{landet} hade lyckats också
både få fäst i kommunen
och kommunen från, men nu
bestod det i dag med en för-
skräcklig fart i fält
skön kunde till ^{Präst} kyr-
man ^{en} mils väg.

Da han vid hantverkaren
kunde uppfå på gården, sprunget
hastigt då varst kring den
samma, innan han kunde få
den att ståna stanna.

Hälsar var om så kom
da att ^{det} loddret dröps av den,
och de stodo sedan i stället
två dagar innan de blevo kor-
rar.

X Berättat av Karl Johansson
själv. som meddelaren kunde
med flera år, då han hade
anställning hos ^{meddelaren} ~~meddelaren~~ ^{för} X

Karl Johansson var väl född
i slutet av 40-talet i Ekby socken.

Nu något om vad jag
själv brukat.

Som ung pojke brukade
jag få följa med mina för-
äldrar.

för att hälsa på släktingar
Ti ^{för} rida då genom outbyg-
som hette Dagmarstegen i de
helgona socken.

Da fanns då på ^{en} liten
grå klugga från bakre vägen
en ^{vitt} gubbe i manskläder
uppsittad. Gubben stod.
rakade båda armarna från
sig. ^{vilde ha}

Da jag anskade få en för-
klaring, varför gubben var
målade på vägen, fick jag
den uppgiften, att alla
vänner i huset skulle
fäst för spöken, att
det som kunde vara så må-
ske denne gubbe vitskyt
varje gång som spöken
utskades.

(Från de vägar annat kan
läsas märkare uppgiften
här.)

Från Katalsten tiden
hade jag också sett be-
lvar!

Jag ofta min mor, då
någonting var uppsatt, göra
ett kors i Lussan.

Då smörst var gjordt och
hvar arbetat, gjordes ett kors
i ävre delen eller kappan
av smörstaket.

Då klänkning kl. 6. var
gån och aflön försiggick
med 10 klänning, då var
det alltid vardigt att se
de på mossan eller hatten,
även då helgen ring-
des in. (En backar st).
För att skydda kreatur

från olyckor ^{mot olyckor} och att de
om vararna skulle släppas
valla, skulle de gå över stål.
(Någon kniv eller ^{annan skärbild} varande
sattes i träskeln, där djuren
skulle gå över.

Det skulle också blida den
med hästarna genom att stiga
hökar eller äpplar och hänga
över stalldörren. ^{hökar och äpplen}

Storke även berättas om
en person, som fått fäst
i en döt arm ^{ett hål} och har-
des håll i en träskel i
ladugården, ^{och} där den skap-
pades int. ormen in

(Tid julstämman alla per-
soner i en familj, ja även
släktarna blanda sig, nås
öfver hela kroppen) På jul

tid skulle också på ja
aflön ^{skulle} julstämman läsas
med läsning av husfadern
- så den ene efter den
andre till hela familjen
gäst ^{läst} igenom var sin del
av föreliggande läster.

Det ^{Man stod af} broddes också, att
den någon gick ut på julen
- på in genom färdstall
då ^{allt} sannolikt råkade till hö-
ra visade det sig att nå-
gon av de närstående ska-
de under kommande år, ty
då ryktes denna utan hundra

På juldags ^{morgonen} skulle sam-
ma uppe i god tid - föra ut
gä till kyrkan, och sedan gäll-
de att från kyrkan kom-
ma fört hem. Den som ryktes
bli ^{blev fört} främst skulle sedan i
kommande år blida före
med sin arbeten.

Ånandag ^{för jul} gäll-
de också att de uppe oc

vara litet snöpa (hög stigt) kunde
det hända, att någon främ
mande, som kunde ha varit
agg till foraren följde gången
med gädder.

Tid Alltidsdagen min-
ner ^{fr} fjäringossar utklädda
gå omkring i gårdarna och ^{större} sätta
den gamla klaffautviken.

Väderleksmärken

Om vädretiken var det at-
skilligt att iakttaga:

Färdant nyårsnatt är skedd
följande ^{de tre följande} bli

Om det fryser under gamla
vårfrudagsnatt skall det
frysa 40 följande nätter.

Gamla vårfrudagsnatt är
förelä sommarnatten. (?)

Lika djup som jungsregn
går lika djup, skall midsom-
marskärnan gå.

Jungsregn är som ett
får gårdan ^{i morgnen}

När solen skinner på even-
ta moln i väster, blir det
varmisen regn innan kvällen.

När solen skinner, då det reg-
nar, blir det regn ännu dagen
efter.

När kräkarur sätta sig i
der på gårdsgårdarna, blir
det snart regn.

När ingen dag fallit i
der natten, brukar det bli
regn.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Då ärmarur komma från
dörjan, i regel, ej länge före
regn faller.

Då på sommaren marken
blir överdragen med spind
vår, skall detta betyda en
varig karka.

Regnar det på juns-
tidagen, skall det regna i
orkar.

Om Bartholomæus ej får
sin lund karr, skall ej hella
banten få sin sått karr.

Väderåtekniken som får
brukades om en allmänt i
der vären, härjats den 6.
fortplock sedan 13 veckor
räknades karklängor.

(På juns gjordes karklängor
den 13 veckan).

I den 10 skulle ha varit så
i radigt karr i 7 de, och
6 radigt i 5 de

Ja tidigare man såg haan.
ja bättre kämar.

Palatis för ej räddas de
nara än i 5de veckan men
bäst i 7de.

Från Småland
Palatis hör räddas i mestan
ly an de räddas i ny uppfölj
ra de ej att delstanna.

Regel (från Småland).

När eukusken ryker, skall
man på skam säga de gamla
och i fr. Ruppelant.

Urban skulle hiet Räs.

Peda skulle hiet Räs.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Från Småland

Berättat av en 94 årig
äldre levande man J. F. ~~Sköld~~
(Färfader till ~~medlemmen~~).

På det valborgsmässafton
hade han varit med Ram
helt ny. Ett väldigt
hål skändes, och folk
i hundratals kom till Ram
mans. Då elden ^{var som värst} var i full
gång kommo marorna
(~~helt~~) med mat i stora
säll, och en fräktig förpläg
nad vidtag.
alla taggo för sig

Flaskan var också mer
och gick laget runt. Den
dansen ^{man} i ring kring e
den. Då ^{den} elden höljde
starkten högs staka gran
och släpade fram och lade
fr elden. Då elden an
ider höljde varan ut
kruunen, skulle de dödas
av pojkarne & gubbarne
hoppa över glöden.

Om konsten.

(Från den gamla fader)

Jon ~~bedam~~ händer det
(malmingen jagade) en ha
dagsafton öder kl. 12 och
ett slänges. Men helt
plötsligt vid 12 tiden
nade bedammen. Den ga
gick då ut i bedammen
för att se efter arsa
Han ^{fann} ~~fann~~ då en kam
^{namn} ~~namn~~ ^{och höll} ~~och höll~~ om ly.
starkten, så att den inte
kunde gå. Den gamla
vade då, att bedam
inte skulle händer mer

Om (Mjölnings)

från ~~Samu~~ Sam föregår

19.
Den gamle hade varit dricka
och skulle få ett litet la-
gert. Han kunde inte få detta
från aftonen, utan skulle följ-
ga honom över natten.

Han sa då ej något annat
än ledigt, än där en ungling
brukade hålla till, men ^{han}
förklarade, att detta arbete
hansom ej. Han lade
sig då i en bädd, som
stod där. Från på natten
kommer ynglingen och lyfter
honom varsamt ur bädden.

"När du vill ha det",
sagde han, "jag och
du ska gå till en jäs och
lägga där, så kan jag lägga
minn någon annan plats."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sur matalea betades.

Man skulle skrapa av nå-
got från skara klackan i
kyrkan, så ^{och laga} tilltill
färdiga några löss från huve-
det för ett barn. Dessa
ingredienser skulle inbaktas
i en flätt och ges ^{at} den,
som led av denna abom-
man. Det brukade hjälpa.

+ betyde att det färdig matlöst.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2

Kontrakt med den andre
Om någon ville ^{ha} vara jäs
ärodel för sin i handel o
vandel. Så var det inte o-
ligt i ^{min sagesmans} ärodelarens harns
(från 1830 talat), att kontrakt
ingicks med den andre.

Det tillgick så, att för-
men, som önskade ett för-
mått skära sig i ^{ett} något
finger, i ^{ett} sedan dämpa en
färra i blodet. Så var
dessa skriva kontrakt.

Stämte skulle ^{detta skulle} en ^{ingen}
de fördelar han önskat. Ä-
n ^{men även att han} att försam-
lingen försärg sig till
den andre. För att bli
gilligt skulle sedan detta
kontrakt inbaktas i en
hälst i ^{en} där en till försam-
lingens ^{en} kyrka, o skulle det
ske en ^{en} harsdagsmatt.

Det ansågs i ^{en} folk-
en att ett ^{en} bakt kontrakt
var fullt gillande och ^{trada}
hållbart.

En långt Använd

Om en s. k. vädervind kom
mot en person, skulle han
spatta bra gångar i den,
ly eljes knutet han ^{dragen} på sig
han m. m. som kunde följa
med i vinden.

Måla kvinfolk var inte
bra, om man skulle ut
på någon riktig färd men
då först knutet en kart,
var det redan inte förliga.
att måla kvinfolk!

Om en knut eller skum
sprang över vägen då man
var inte i lämplig belyst
skur.

Meddelat av St. J. Haplund
Helsingfors Trehärn.

Helsingfors Trehärn d. 29/5!

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV.

Redaktionens av Delgåben
Linskäpping.

Starkas länade be
den gamla folkminnen m. m.
är alla länade av de
värdiga personer. I språ
ligt hänseende finner en
del fel som betydligt stark
rättas. Tiden hade varit f
knapp. Mycket mera skulle
vara att tillägga men ha
mer inte mer

Lögatskrivnings fulla
St. J. Haplund

J. J.
Har nu inte undertecknat
dessa med tankar på något
jint, utan får att kunna
draga något till till slakta
J. J.

1508
Till Redaktionsjären Östgätn 1 juni
1878 29

1
Dessa sägner äro berättade af min fader
fordetta Tärparen under Borholms Litteri
C. J. Karlson, som nu är 87 år. Och hans
far å farfar äro båda födda i Ekeby
socken. 1) Sägner om jättarna som både
i Ramnäs bärgen, som försäkte att slå
ner Ekeby kyrka, ^{na} ner som fick hära
Ekeby klackor ringa. Jag yättesjeringen en
strumpeband och både en sten deri, som var
så stor som 4-5 kubikmeter å slungade
mot kyrkan bandet brast och sten ham-
nade i Svartån nedanför Borholms Litteri
så kallade Stertingen. Å skåran efter banken
syns än i dag. 2) Sägner om Borholms Litteri
är, att en Prästinna har spått, att det skulle
sjunka eller brinna om det byggdes färdig
så ^{det är} som har bara stegar till tredje vången.
3) Sägner om en Guld vagn i än vid
Borholms Litteri syns i än ner salen.
skän å vattenet var klart. Och får att på
nytt vagnen, skulle som hava en par
Tvitings Putar, som vara uppfödda vid må-
lersmjälken. Och som spände som får
att dra ner stängen blef synlig äfver
vattenet, kom det en häring med en

2) Mylkbytta och slag den enna Stuten
med bytten och sade, du är inte uppfädd
med bara mors mjölk, du skulle kalf.
Så han sade detta, försovan vagnen åter
i jupet å är der än i dag. Så en am Myltingar
vid Starängen vid Borholms Tåterängen
var då bevoxen med stora Ekar. Och en
Dräng hade hört, att det fanns Myltingar de
Så en quall gick han dit å satte sig i en
Ek. Frampå natten fick han se en par
Myltingar i slaksmål. När en af dem gick
åt å sprang sin väg, går den andre fram
till Eken, der den andre satte och sade:
"Säg du, hur jag gassade honom, ja det
säg jag, men varför gjorde du detta. ja,
der för att han delade mita Marskaf
Orövist. Och nu skall jag gassa dig må
Män han gaf dej sista rapet" sade Drängen
"Garde han bleo" sade Myltingen. Och gaf sig
att springa efter den fjärra. Nu passade
Drängen på å sprang hem till Drängstugan,
der han bodde, Sam han var en kammer
slag det i väggen sam en quarnsten]

3) Sagen om byggandet af Ekeby kyrka
är följande. Det som byggdes om dagen,
reps ner om natten. När dam hållit på
en tid, beslöt dam sig för att taga en
Pape tvillingstutar i spände dem för en ^{stulda}
vagn med en bjärke på. Och sen fick den
gå vart dam ville, Och dam gick in i en
Ekebyunge, som var så tät, så dam kom
inte fram utan blef stående Adör.
började dam åter bygga, Och der fick den
vara i fred. Och därför kallas han Ekeby.
Men när han var färdig i trallen fick
håra klackelangen, taga dam klackan
och slängde den i en kärrhåla. Men en
gång försökte dam att taga upp henni det
skulle utföras under tystnad. Men under
det dam hörde på, att draga upp henni, så
kom den en häna dragandes en Halm-
lass. Då glände sig en af karlarna och sad
han kan draga det lasset, så kan jag vi
draga upp klackan. Men iämed det sam-
ma sjönk klackan ner i dyn, i der ligg
han väl ännu idag.
den

Till en gård vid

4) En sägnen om Skagsjön som ligger en
bit från vägen som går mellan Njälby
Skenninge. Men Gårdens namn har han glömt.
(Det var i slätten en) ^{han en man} man som dit å bad
att få deltaga i arbetet. Men banden sade
att det var snart slut på slätten, ^{karlen} men ha
^{marade} sade att han skulle inte bli dyr bara han
fick behålla Län som han begagnade.
Och det gick banden in på, men inte släpade
han ^{inte} Län medan han begagnade honom.
Men ^{men} att å drack som dom andra. När slätter
var slut så tag han farväl af sina kamra-
ter och sade: ^{att} "Om jag segrar så blir
vattnet upprätt som i storm och Blodström,
men om jag förlorar, då är det tungt." ^{Jag kan} Jag sin
Län å gick och ^{och} såga bara som en krakig
gran gren på axelen. Och ^{men} när han kom i
sjön, blef vattnet upprätt å rätt. Då blef
hans sängkamrat häpen. Detta har en kam-
rat till min fader berättat, som hade
deltagit i med i slätten vid gården ^(varit med)

(Detta är i korthet som min fader det
berättat för mig om det han var till
något inträde för Redaktionsjämnen.
En mångårig Prennumerant af Östgätan)
Carl Flemming
Boxholm